

20 RÄTT INSTÄLLNING

20.1 Inledning

¹”Rätt inställning” eller ”rätt syn” är en esoterisk term och kan därför inte förstås enligt vanliga betydelser av de ingående orden. Dess begrepp är ett annat än vad man kan mena med att ha rätt inställning i någon vardaglig eller allmänmänsklig mening. I esoteriken är läran om människans möjliga medvetenhetsutveckling central. På denna lära bygger hela praktiken, individens arbete med sig själv, med sin egen medvetenhet, liksom gruppens och skolans motsvarande arbete för medvetenhetens utveckling. ”Rätt inställning” betyder alltså något mycket bestämt för alla dem som vill och kan utveckla medvetenheten. Men den kan inte ha denna betydelse för dem som inte sätter värde på, inte bryr sig om medvetenhetsutveckling. I denna esoteriska innebörd måste rätt inställning ha ett nära samband med arbetet på tre linjer: individens, gruppens och skolans arbete för medvetenhetsutvecklingen.

²”Rätt inställning” förstås bäst i samband med begrundandet av Gautama Buddhas ädla åttafaldiga väg. Det första av denna vägs åtta inslag anges som *sammāditthi* (sanskrit: *samyagdrishti*), vilket betyder ”rätt syn”. Det rör sig alltså om rätt syn eller åskådning enligt grundförutsättningen att människan kan utveckla medvetenheten, förvandlas till att nå ett högre tillstånd, där hon kan veta sanningen. Rätt inställning, syn eller åskådning förstås bäst i sitt sammanhang med de sju övriga inslagen i den ädla åttafaldiga vägen. Ty eftersom allt som är nödvändigt för människans vandring mot detta högre tillstånd ryms i dessa åtta begrepp, måste ”rätt inställning” innefatta allt det som de sju övriga icke innefattar. De sju övriga är rätt beslut, rätt tal, rätt handling, rätt livsuppehälle, rätt ansträngning, rätt erinring (själverinring) och rätt frigörelse (från lägre tillvaroform). Av detta inses att rätt inställning, rätt syn eller rätt åskådning innefattar också sådana förmågor som rätt tänkande, rätt kunskap, rätt förståelse, rätt urskillning, rätt insikt och allt liknande, som inte ingår i de sju övriga. Det är också tydligt att rätt inställning är särskilt nära knuten till rätt beslut, är dettas förutsättning. Rätt inställning betyder därmed även rätt beslutsunderlag. Om rätt inställning också innefattar rätt motiv, rätt drivkraft för handlandet, är den en förutsättning också för rätt ansträngning.

³Fattar vi beslutet att arbeta för medvetenhetsutvecklingen, måste vi först ha någon kunskap om vad denna utveckling är för något, dess villkor, möjligheter, hinder. Den egna rätta förståelsen och rätta värderingen har en given plats däri, ty på dessa bygger den rätta motivationen, utan vilken det är omöjligt att vandra vägen mot högre medvetenhet. Rätt inställning inses därmed innefatta allt som har att göra med en redan begynnande förståelse. Alltså: för att utveckla medvetenhet måste man redan i begynnelsen ha någon förståelse utöver det vanliga. Annars kommer man inte vidare. Detta ligger nära evangeliets ord ”till den som har skall varda givet” och är i själva verket deras verkliga innebörd.

⁴Om denna begynnande förståelse skall börja verka hos en människa, måste hon äga en viss mottaglighet för ett särskilt slags inflytanden av högre slag. Dessa högre inflytanden skiljer sig kvalitativt från de inflytanden, intryck och påverkningar som når en människa från alla de föreställningar, åsikter, ideologier etc. som ständigt propageras i mänskligheten (”makt, berömmelse, pengar”). Dessa vanliga inflytanden härrör uteslutande från den oförvandlade mänskligheten. De är mekaniska till sitt ursprung och saknar betydelse för medvetenhetsutvecklingen. De förut nämnda högre inflytandena däremot har sitt ursprung utanför mänskligheten. De kommer från våra äldre bröder i medvetenhetsevolutionen. När dessa inflytanden når oss, utgör de sista leden i en förvandling av ursprungligen esoteriska ideer, vilka sänts ut av vår planets femte naturrike. Femte naturriket består av vakna väsen, permanent självmedvetna väsen. Dessa försöker på olika sätt väcka den sovande, mekaniska mänskligheten, bland annat genom att sända ut kunskapsideer, esoteriska sanningar. När dessa sedan ingår i den vanliga omsättningen av inflytanden, ideer etc. i mänskligheten, tas upp som motiv i filosofi, religion, litteratur, konst etc., förvanskas de vanligen och berövas det mesta av sitt livsviktiga innehåll. Men icke sällan blir tillräckligt mycket kvar för att kunna väcka ett slags igen-

kännande hos mottagliga individer. Vissa av dessa kan omedvetet samla sådana ideer, ofta från tidig barndom, i ett särskilt attraktions- eller magnetcentrum. Om ett dylikt centrum växer med tillförda intryck eller ideer, kan det bli aktivare och individen själv mer bestämd och medveten i sitt fortsatta sökande efter fler liknande. I bästa fall erhålls genom denna process ett magnetcentrum av en sådan styrka och kvalitet att det leder individen till esoteriken. Om så sker och individen kommer till en skola och underkastar sig en esoterisk disciplin, behövs inte längre magnetcentret. Ett sådant kan ändå inte nå samma styrka och kvalitet som den arbetspersonlighet eleven får lära sig att bygga alltifrån sin första dag i skolan.

20.2 Hur kommer det sig att esoteriken så lätt missuppfattas och förvrängs?

¹Hur kommer det sig att esoteriken så lätt missuppfattas, också av människor som ändå synes söka något ”högre” eller ”andligt” bortom de vanliga religionerna? Hur kommer det sig att så få människor är beredda att taga emot kunskapen sådan den bjuds och vandra vägen sådan den ligger? Hur kommer det sig att förvrängningarna är mer spridda och tilldrar sig fler människors intresse än den äkta kunskapen? Flera viktiga orsaker är säkerligen dolda för oss, men några skall avhandlas i det närmaste. Att bättre förstå dessa är nödvändigt också för dem som studerar den äkta kunskapen, ty kan de verkligen själva svära sig fria från alla tendenser till missuppfattning och förvrängning, också oavsiktliga och omedvetna sådana?

²Att esoteriken inte kan tilltala några bredare kretsar av den nuvarande mänskligheten beror på kunskapens negativa, eliminerande karaktär. Människor i gemen vill förvärva något, få något, utan att behöva avstå från något. De vill ha uppmuntran, bekräftelse, förvissning, belöning. Esoteriken går emot hela denna tendens. Den berövar människan mängder av falska förvissningar, upplöser illusioner (falska livsvärden) och fiktioner (falska föreställningar om verkligheten). Den tar håll på den falska personligheten. Den river i början ner mycket i människan, mer än den bygger upp, kan det tyckas. Sådant kan inte bli populärt, åtminstone icke i innevarande eon, emotionaleonen.

³Även om individen har ett magnetcentrum, som attraherar honom till något ”högre” eller ”andligt”, krävs det ganska mycket för att han också skall finna esoteriken och, när han funnit den, ha rätt inställning till den. Mycket ofta är magnetcentret för svagt, för litet utvecklat eller felaktigt utvecklat. Felaktig utveckling kan betyda att inbillning, klärvoajans eller mediumism förhärskar däri över högre mentala funktioner. I dylika fall kan individen icke fatta rätt intresse för esoteriken. Däremot kan han dras till läror eller rörelser, som anammat några esoteriska ideer i förvrängd form. De finns många olika sådana kvasiesoteriska läror, och nya uppstår hela tiden. I sin mångfald och sina inbördes olikheter motsvarar de mångfalden och olikheterna av individuellt svag- eller felutvecklade magnetcentra. Kan människan inte godtaga esoteriken, så finns nästan alltid något som för henne måste te sig överlägset eller som ”själva sanningen”, därför att det motsvarar hennes egen nivå av begripande och hennes eget magnetcentrum. Till detta kvasiesoteriska dras hon då enligt principen ”lika dras till lika”.

⁴Genomgående kännetecken för dessa förvrängningar är att de bygger på känslostyrt tänkande: fantasispekulation, ofta med klärvoajans eller mediumism i botten. Därav följer deras vanföreställning att det är vetandets föremål, som bestämmer om det är esoterik eller inte. Men fantasispekulation över de verkligheter esoteriken handlar om är fortfarande bara fantasispekulation och ingen kunskap. Föremålet adlar inte studiet. Det är först och främst ursprunget, som avgör om det är esoterik eller inte, och därefter hänger det på om läran rätt tas emot och uppfattas såsom avsett. Esoteriken består av verklighetsideer, som har ett övermänskligt ursprung; de har förmedlats av lärare tillhöriga femte naturriket, planethierarkin, och nerdimensionerats till mentala ideer, så att människan kan begripa dem. För att dessa mentalideer skall göra avsedd verkan, måste de studerande uppfatta dem rätt. Den som kan tänka (använda riktad uppmärksamhet i tankecentret) med esoteriska fakta, inser utan vidare att fantasi och spekulation inte kan producera esoterisk kunskap, ty om de kunde det, kunde

vem som helst vara expert på esoterik och behövde vi inga lärare från planethierarkin, inga esoteriska kunskapsskolor och inget hylozoiskt system.

⁵Det är mycket som måste förefinnas hos en människa, om hon skall dras till esoteriken och inte till någon av förvanskningarna. Rätt ansträngning är en av dessa förutsättningar. Detta betyder rätt ansträngning i högsta delen av tankecentret, av det iakttagande jaget riktad uppmärksamhet. Det betyder att kunna tänka med esoteriska fakta, att draga de rätta slutsatserna ur materialet. Detta betyder mycket mer än bara ”göra”; det betyder framför allt ”icke göra”. Icke göra är en viktig och genomgående princip i all praktisk esoterik. (När lärjungarna frågar: ”Vad skall vi göra?” svarar läraren, ”Ni kan inte bara göra. Ni måste lära er att göra, men först måste ni lära er att icke göra.”) Här, ifråga om mottagandet av kunskapen, menas med ”icke-göra” att hämma den mekaniska tendensen till spekulation, att vägra beakta och framför allt vägra tro på de hugskott och ”snilleblixtar” som mekaniskt uppstår i lägre, mekaniska delar av tankecentret vid studiet av esoteriken. Det är detta som de flesta ockultister inte förmår, eftersom ingivelsen är för stark och emotionalt suggestiv. Om ockultisten därtill är emotional klärvoajant, ”ser” han att hans egna ”esoteriska ideer” bekräftas av ”verkligheten” och blir då ännu mer övertygad om deras riktighet. Det är enligt Buddha bättre att vara skeptiker än dogmatiker, bättre tvivla än tro på sådant man icke kunde både begripa och förstå (i detalj förklara). Detta är en av esoterikens fundamentalsatser.

⁶Sammanfattningsvis kan sägas att rätt förståelse för esoteriken hänger samman med rätt ansträngning, förnuftsansträngning, formulerande tänkande, aktiv strävan att övervinna formativt tänkande, självaktivt arbete med att genomskåda fiktioner (föreställningar som strider mot verkligheten) och illusioner (falska livsvärden, falsk uppfattning om sig själv), själviakttagelse.

⁷Rätt ansträngning betyder alltså att den riktade uppmärksamheten övervinner den av föremålet dragna uppmärksamheten, den blott emotionala fascinationen; att mental självinitierad verksamhet övervinner emotional mekanisk verksamhet; att på själviakttagelse byggd självinsikt övervinner inbillning om egna esoteriska förmågor.

20.3 Varför är det så svårt?

¹Esoteriken är väsentligen andrajagens kunskap. Människan är ett förstajag, som kan förvandlas till ett andrajag, förvandlas från en mekanisk till en självmedveten varelse. ”Kan förvandlas” betyder inte att hon gör det. Det finns ingenting av automatiskt och mekaniskt i denna process. Självmedvetenhet kan utvecklas endast med avsiktlighet, ansträngning och kunskap.

²Hos förstajaget dominerar materieaspekten, utgåendet från det objektiva, iakttagandet av fysiska materiella världen. Hos andrajaget dominerar medvetenhetsaspekten, utgåendet från det subjektiva, iakttagandet av medvetenheten – i detta fall inte bara den individuella, eftersom andrajaget är gruppmedvetet. För att alls kunna börja förvandlas till andrajag måste människan systematiskt iakttaga sig själv, sina medvetenhetsfunktioner. Men denna själviakttagelse möter många svårigheter och hinder. Man bör skaffa sig en god uppfattning om dessa för att kunna ha någon realistisk chans att med tiden övervinna dem. Orealistiska förväntningar om snabba framsteg hör till de illusioner som bara kan medföra besvikelser.

³Medvetenhetens utveckling eller aktivering går, liksom allting i evolutionen, nedifrån upp, börjar i fysiska världen. Detta betyder att de fysiska funktionerna är de mest utvecklade. Ännu viktigare är att de även är väl utvecklade och i stort sett arbetar som de borde göra. De emotionala och mentala funktionerna är inte väl utvecklade, och de arbetar inte som de skall. Det är i dem för mycket av negativa känslor, identifiering, inbillning och lögn. Detta tillstånd beror i sin tur på att uppmärksamhet av lägre, mera mekaniska slag förhärskar och att högre, av det iakttagande jaget riktad uppmärksamhet är förhållandevis sällsynt. Också detta förhållande beror på det stadium mänskligheten nått i sin allmänna medvetenhetsutveckling.

⁴Alltså är det icke endast så att den fysiska medvetenheten (sinnesfunktionerna) är den mest

utvecklade, därefter den emotionala och den mentala minst, utan motsvarande lägst-mest-och-högst-minst-förhållande gäller även de kvalitativt olika delarna av människans fysiska, emotionala och mentala centra. De lägsta delarna, som är de mest mekaniska, är de mest utvecklade och de aktivaste. De högsta delarna, som är de minst mekaniska och mest medvetna, är de minst utvecklade och de passivaste.

⁵För att iakttaga sig själv måste man kunna rikta uppmärksamheten. Detta betyder att använda de högsta delarna av centra, alltså de minst mekaniska och mest medvetna delarna, och framför allt den högsta delen av tankecentret. Men det är just detta som människan i gemen har svårast för. Att rikta uppmärksamheten på skeendet i den fysiska verkligheten går utmärkt, ty för detta arbete har människan särskilda, väl fungerande organ, sinnesorganen. Det går även bra för många att rikta tankecentrets uppmärksamhet, så länge det handlar om att rikta denna på fysiska ting och händelser, såsom en boks text eller en föreläsares ord, ty då har tankecentret stöd i sitt arbete av det mycket bättre utvecklade fysiska sinnescentret. Denna förmåga av s.k. koncentration är ju förutsättning för alla slags ordnade studier, skolgång etc.

⁶Men att iakttaga sig själv innebär något radikalt annat än den just nämnda intellektuella och på samma gång fysiska koncentrationen. Självakttagelsen innebär nämligen att rikta tankecentrets uppmärksamhet icke på den yttre, fysiska verkligheten, utan på den inre, psykiska verkligheten. I detta arbete är det ringa utvecklade och icke så väl fungerande tankecentret utlämnat till sig självt, har inte längre något stöd av det fysiska sinnescentret och dess förmåga att rikta uppmärksamhet. Och den förmåga av uppmärksamhet, det ensamma tankecentret måste använda för självakttagelsen, är av det tredje och kvalitativt högsta slaget: den uppmärksamhet det iakttagande jaget riktar inifrån sig självt.

⁷Hur svårt detta är, inser var och en som ärligen försökt en längre tid att metodiskt och systematiskt iakttaga sig själv. Det viktigaste man lär sig av dessa försök är att man inte kan göra det annat än mycket korta stunder. Man helt enkelt glömmer bort att göra det, så att övningen avbryts, ofta efter bara några sekunder. Att övningen avbryts beror på de kortvariga skenjagens dominans över det iakttagande jaget. Och detta iakttagande jag är psykologiskt (från medvetenhetsaspekten) sett den späda, första kärnan till det framtida andrajaget.

20.4 Insikten om skillnaden mellan mekaniska funktioner och självmedvetenhet

¹För människor, som vill utveckla medvetandet, finns några insikter att göra, som är mycket viktiga för deras vidare vandring. En av dessa är insikten om den avgörande skillnaden mellan medvetenhet i förstatriaden och medvetenhet i andratriaden. Skillnaden består i att medvetenhet i förstatriaden är mekanisk, medan medvetenhet i andratriaden är självmedveten. Människans självmedvetenhet är en förmåga hos hennes kausalhölje (vilket är format genom andratriaden), hos centren i dessa. Detta förklarar varför djuren saknar självmedvetenhet; de har ju inget kausalhölje. Det förklarar också varför självmedvetenhet förekommer så sällan hos den genomsnittliga människan: ögonblick av självmedvetenhet är momentant påkommen kausal medvetenhet, om än av lägsta slag (47:3). Och det förklarar slutligen varför också de som arbetar för sin medvetenhetsutveckling har så svårt att åstadkomma stunder av självmedvetenhet: med dylika övningar anstränger de sig faktiskt att momentant upprätta kontakt mellan monaden och centra i kausalhöljet, så att de blir kortvarigt kausalt medvetna.

²Att genom självverinring anstränga sig att åstadkomma stunder av självmedvetenhet är alltså att anstränga sig att vara kausaljag, om så bara av lägsta slag och om så bara för ett ögonblick. Ingen liten sak, således, men den som lyckas med experimentet, inser sedan skillnaden mellan förstajagets medvetenhet och andrajagets medvetenhet. Det är denna mycket viktiga insikt det gäller, och insikt är det, eftersom den inte är teori, utan egen erfarenhet.

³Med denna insikt förstår man varför fullt ut förverkligade andrajag, såsom våra äldre bröder i planethierarkin, i sin undervisning för oss människor gör en sådan skillnad mellan de två slagen av medvetenhet att de inte vill använda samma ord för dem, utan begränsar ordet

”medvetenhet” till att avse förstatriadens funktioner och för andratriadens medvetenhet i stället brukar ordet ”identifiering”.

⁴En annan sådan distinktion framkommer i talet om ”mörker” och ”ljus”. Förstatriaden sägs utöva sina mekaniska funktioner i mörker: de är maskiner som arbetar i mörker och som det iakttagande jaget därför har svårt att styra. Ju mera ljus som faller på maskinerna, desto bättre kan det iakttagande jaget styra dem. Termerna ”mörker” och ”ljus” kan här uppfattas såsom symboliska: ”mörker” betyder frånvaro av självmedvetenhet, och ”ljus” betyder självmedvetenhet. Men innebörden är inte blott symbolisk. Vad som menas är mörker och ljus även i en alldeles ordagrann betydelse, eftersom självmedvetenheten, när den framträder, faktiskt är en stråle av ljus utsänd via ett centrum i kausalhöljet. Strålen är ett högre slags materia, och denna är alltid ljus i förhållande till lägre slags materia såsom mörker. Den är andratriadens ljus, förmedlat genom kausalhöljet och dess centra.

⁵Också det iakttagande jaget (monaden) är ljus i förhållande till de mekaniska funktionernas (maskinernas) mörker. När det iakttagande jaget temporärt övergår till att bli ett självmedvetet jag, blir det ett ännu starkare ljus, eftersom det då förenas med strålen, så att det bildas en bro av ljus mellan förstatriadens mentalmolekyl (47:4) och andratriadens mentalatom (47:1) via något centrum i kausalhöljet. Denna bro kallas på sanskrit antahkarana, ett ord som betyder ”det som gör emellan” eller ”det som bygger emellan”, och det är uppenbart varför den heter så.

⁶Det är människans uppgift att bygga antahkarana. Det gör hon varje gång hon framkallar ett ögonblick av själverinring. Ibland blir det antahkarana hon bygger starkare, ibland svagare, ibland varar det något längre, ibland kortare. Men det varar inte, det upplöses alltför snart, och så glömmet hon ofta att hon alls gjorde det. Så måste det vara, eftersom hon inte är kausaljag. Men när hon blivit ett fulländat kausaljag, har hon medvetenhetskontinuitet. Vad betyder det? Det betyder att hon själv, monaden, har erövat permanent självmedvetenhet. Vad betyder det mera? Det betyder att hon byggt ett bestående antahkarana. En permanent bro av ljus mellan förstatriaden och andratriaden. Alla hennes miljontals skenbart misslyckade försök har då äntligen lett fram till ett bestående resultat.

⁷Såsom kausaljag inser människan att alla hennes psykiska funktioner – emotionala och mentala – hade ett värde för hennes medvetenhetsutveckling endast i samma mån som de kunde bli fästpunkter, om så bara tillfälligt, ögonblickligt, för strålen av självmedvetenhet från kausalhöljet. Och sådana psykiska funktioner är alltid de mest medvetna och minst mekaniska, nämligen de som förekommer med riktad uppmärksamhet, inifrån det iakttagande jaget riktad uppmärksamhet. Endast dessa psykiska funktioner är tillräckligt ”ljusa”, har tillräckligt mycket eget ljus. Mindre medvetna psykiska funktioner – de som förekommer endast med av föremålet dragen (fascinerad), flackande eller obefintlig uppmärksamhet – är för ”mörka”, är värdelösa.

⁸Här framstår tydligt vad som är det goda och det dåliga för dem som valt medvetenhetsutvecklingens väg. Goda och nyttiga för arbetet att bygga antahkarana är alla emotionala och mentala skenjag, som förekommer med riktad uppmärksamhet. Dåliga och värdelösa är alla övriga. Det är i dessa som människan har allt som psykiskt kan plåga henne: meningslöst inre babbler, inbillning, negativa känslor, oro, nedslagenhet, irritation etc. Mekaniska emotionala och mentala funktioner är meningslösa och skadliga. Den människa, som menar allvar med sin medvetenhetsutveckling, skall därför ha till mål att antingen tänka och känna avsiktligt eller inte alls tänka eller känna. Att låta emotional- och mentalfunktionerna vara alldeles stilla, så länge hon inte avsiktligt använder dem – det är ett stort och svårt mål, men hon måste till sist nå det.

⁹Endast fysiska funktioner, såsom rörelser, kan vara goda och nyttiga, när de är mekaniska, och mycket av vårt handlande i fysiska världen måste vara av den arten för att alls vara effektivt. Men att de fysiska funktionerna i sig är bättre än de emotionala och mentala, ändamålsenliga och användbara också när de är mekaniska, beror på eterhöljets relativa perfektion.

Eterhöljet är hos de flesta sunt, välfungerande. Emotionalhöljet och mentalthöljet är hos de flesta osunda, opålitliga, dysfunktionella.

¹⁰I det som här sägs ligger ingen värdering och allra minst något dömande, endast konstaterande av några viktiga fakta. Man kan vara en god och ansvarstagande människa och likväl leva ett alltigenom fysiskt liv, utan intresse för medvetandet och dess möjliga utveckling. Det är inte alls nödvändigt att ha det intresset. Men förr eller senare, i någon inkarnation, vaknar människan till insikt om att ett annat liv kallar henne, ett helt annat liv, som hon dittills knappast anat. Allteftersom denna insikt stärks och fördjupas, måste också hennes inställning, hennes syn, bli en helt annan.

20.5 Förformning

¹All esoterisk skolning kan kallas "förformning". Därmed menas att allt det material lärarna ger eleverna att studera, alla de övningar de anbefaller, alla de regler de uppställer, avser att hjälpa eleverna till en bättre möjlighet att i förväg ge sin kunskap och sitt vara den form dessa har i högre medvetenhetstillstånd.

²All uppfostran är ett slags förformning. Barn är inte vuxna men kan läras att i viktiga avseenden uppföra sig som vuxna (borde göra), lära sig hänsyn, hämma självsvåld och uttryck för egoism med mera. Esoterisk träning är i vissa avseenden – arbete på linje två – en andra uppfostran.

³Studium av hylozoikens system är ett exempel på förformning. Ingen vanlig människa, ingen människa som är hänvisad till enbart mentalmedvetenheten, de vanliga tankefunktionerna, filosofins spekulationer osv., skulle kunna tänka ut hylozoiken. Hylozoiken är en produkt av högre medvetenhet, långt över den vanliga människans förmåga. Den motsvarar kausaljagets "tänkande", egentligen: idéskådande. Därmed är inte sagt att kausalmedvetenhet räcker till för detta; det gör den inte, eftersom hylozoiken beskriver verkligheten långt bortom kausalvärlden. I själva verket måste kausaljaget, för att kunna "skåda hylozoiken", taga emot kausala nerdimensioneringar av 46-ideer, 45-ideer osv. Dessa nerdimensioneringar erhåller kausaljaget av lärare i planethierarkin. Dessa lärare har i sin tur fått nerdimensioneringar från ännu högre auktoriteter: lärare i planetregeringen och så vidare ända upp till det högsta riket i kosmos. Den vanliga människan, som inte förmår någonting av detta, kan likväl lära sig att begripa och förstå något som har en mental form motsvarande det kausala skådandet, och denna mentala form är hylozoikens mentalsystem. Bemästrar hon systemet, kan hon inom dess ramar tänka sanning, tänka verklighet, vilket är mental förformning till kausalt skådande. Utan denna mentala förformning kommer hon inte till det kausala skådandet.

⁴Motsvarande gäller övningar. Kausaljag och högre jag är permanent självmedvetna. Oförvandlade människor är endast sporadiskt och okontrollerat självmedvetna korta ögonblick. Men arbetar de med de övningar de mottagit av sina lärare, kan de kontrollerat, avsiktligt framkalla självmedvetenhet och med tiden få denna att vara längre stunder. De ger därmed sina emotionala och mentala medvetenhetsfunktioner former som efterliknar högre medvetenhet, och genom dessa former når de kontakt med aspekter av högre medvetenhet. Även om dessa kontakter bara är tillfälliga och kortvariga, så har de en oerhörd betydelse. De är i själva verket nödvändiga, om den högre medvetenheten alls skall aktiveras. De största förmågor har alltid en gång börjat med mycket blygsamma, skenbart obetydliga försök.

⁵I all esoterisk skolning betonas vikten av förberedelse. Inga högre medvetenhetsslag kan man erövra utgående från ingenting. Det måste först finnas vissa förvärv, viss föregående förståelse och erfarenhet. Det är förformningens uppgift att underlätta dessa förvärv.

⁶Skolans regler har till ändamål att lära eleverna att avstå från sådana självuttringar, som är onödiga och hindrande för deras eget, gruppens och skolans arbete. (Temat "icke göra" återigen.) De flesta regler i skolor avser hämmande av onödigt prat, felaktigt tal. Felaktigt tal beror delvis på felaktig inställning men anses likväl vara ett problem, som måste bearbetas för sig, vilket också framgår av Buddhas ädla åttafaldiga väg, där rätt tal är ett särskilt inslag vid

sidan av rätt inställning.

⁷I den pytagoreiska skolan löste man problemet enklast och effektivast genom att helt enkelt förbjuda neofyterna att alls yttra sig i församlingen de första två åren. Tanken var att de under denna tid genom att iakttaga de äldre bröderna skulle lära sig att i församlingen talade man aldrig mekaniskt utan alltid med riktad uppmärksamhet, alltså när man hade något nödvändigt och förnuftigt att säga, och teg annars. Denna tanke var även omtanke om neofyternas bästa, och regeln var ett led i deras förvandling. Det är ett kännetecken för den oförvandlade människan att motståndslöst ge efter för sina impulser: fysiska, emotionala, mentala. Modern uppfostran hyllar ”spontanitet”, vilket i sin ytterlighet går ut på att låta människan ge efter för dessa impulser; det största psykologiska misstag uppfostrare kan begå. Med eftergivenhet för fysiska impulser får man mördare, förbrytare av alla slag; från början oavsiktliga, sedan tendens. Med eftergivenhet för emotionala impulser får man sårande tilltal, skvaller och förtal etc. Med eftergivenhet för mentala impulser får man allsköns hugskott. Först när mänskligheten uppnått emotionala attraktionsstadiet, kan man överlåta åt medvetenheten att vara spontan, därför att impulserna då föds ur enhetstendensen. Och först när man insett mänsklighetens okunnighet om verkligheten, blir man spontant skeptisk mot infallens riktighet och prövar dem genom att fråga sig vad man har för fakta såsom grund för godtagandet.

⁸Hyllandet av det spontana såsom något alltid gott synes bero på ett felaktigt likställande av spontant och övermedvetet (goda egenskaper, ädelmod etc.), som om det rörde sig om en symmetrisk relation. Men den är asymmetrisk: allt övermedvetet kommer spontant, men allt spontant kommer inte från det övermedvetna; något liknande ”all kunskap är återerinring men all återerinring är inte kunskap”.

20.6 Rätt inställning till esoteriken

¹Esoteriken handlar om att kosmos består av en lång serie kvalitativt allt högre slags medvetenhetstillstånd, som redan är aktuella, eftersom de är aktiverade av en serie allt högre slags väsen (gud transcendent); att människan (monaden) har alla dessa medvetenhetstillstånd men endast såsom potentiella och att det är hennes uppgift att steg för steg förvärva dessa såsom egen medvetenhetskapacitet, alltså förvandla potentiella till aktuella.

²Noggrann, riktig själviakttagelse övergående i själverinring visar människan att hon, trots enstaka kortvariga genombrott till ett litet högre tillstånd, alltjämt befinner någonstans nära den ”kosmiska skalans” botten, att det allra mesta av det högre återstår att erövra och att hon därför inte kan av egen erfarenhet veta något om detta högre. Så sällan som dessa högre tillstånd infinner sig, så ofta som hon trots allt förblir en vanlig människa, inser hon i stunder av ärlighet och uppriktighet att hon inte kan ”göra”: inte veta, inte förstå, inte bedöma – i jämförelse med dem i femte naturriket som kan göra detta. Detta stämmer henne till ödmjukhet, till villighet att taga emot de äldre brödernas undervisning, att anstränga sig att noggrant och samvetsgrant – utan individuell förvrängning, utan självförhävelse och önskan att korrigera eller komplettera den med egen inbillnings infall – införliva den med den egna medvetenheten och föra den vidare till andra i så oförvanskad form som han med sin bästa vilja förmår. Detta är rätt inställning till esoteriken.

³De flesta sökare skaffar sig kunskap om hur de ska bli andrajag och utformar en intressant världs- och livsåskådning och är nöjda med detta. De glömmer varför de skaffat sig kunskap och att den ej var självändamål. Kunskapen är till för att lära oss leva; den är till för att om sättas i levande liv. Annars är den föga mer än dålig sådd till dålig skörd, ty kunskap medför ansvar, och vi har icke fått kunskapen för att vara nöjda med den. Vi har fått kunskapen från femte naturriket för att vi ska sträva att uppgå i detta rike och icke längre utgöra en belastning för våra vägvisare.

⁴Genom att förvärva esoterisk kunskap, bli mentaljag och kausaljag fjärrar man sig icke från övriga mänskligheten. Man endast ytterligare ökar förmågan att tjäna mänskliga med-

vetenhetsutvecklingen, blir allt lämpligare redskap för Augoeides och planethierarkin.

⁵Det är icke fråga om att vilja bli fort frälst från reinkarnationerna, vilket just är tecken på motsatsen till självglömska, utan att kunna hjälpa andra till förståelse av verkligheten och förmåga att leva i överensstämmelse med livslagarna. Vi utvecklas snabbast genom att hjälpa andra att förverkliga livets mening. Det är osjälviskhetens stora kompensation.

⁶Att avstå från egen utveckling för att i stället använda energierna på att hjälpa andra utvecklas innebär i längden ingen förlust. Dels kvittas gammal skuld, som alltid finns. Dels medför det enligt kompensationens lag snarare en snabbare utveckling än annars vore möjligt. Men den som tror sig egoistiskt vinna på dylik ”uppoftning”, förstärker egoismen. Enda rätta motivet är att man av sin vilja till enhet (”kärleken”) tvingas därtill, emedan man ”icke kan annat”. Denna vilja till enhet beror på att man kunnat tillgodogöra sig energin från de essentialmolekyler som planethierarkin öser ut över mänskligheten (symboliskt den så kallade väl-signelsen). Dessa högre materielag tillhandahålls planethierarkin av särskilda uppsamlare av kosmisk energi (vilka på sanskrit kallas nirmanakayaer). De är källor, som ständigt flödar.

⁷Tjänandet är intet ”offer” utan grundat på insikten att alla är ett, viljan till enhet med alla man kan tjäna, en oemotståndlig drift att leva för alla, något oundvikligt och spontant utan tanke på egna jaget och dess utveckling. Det finns för andrajaget ingenting som kan kallas ”offer”, även om det kan te sig så för andra och därav beteckningen. Glömska av egna jaget innebär befrielse från beroendet av förstatriaden, senare andratriaden, därefter tredjetriaden och så vidare genom hela kosmos. Monaden måste tillgodogöra sig de olika slagen av medvetenhet och den möjlighet till förståelse av verkligheten de ger, med hithörande förmågor att rätt använda energierna, men detta sker med tanke på att kunna bättre tjäna livet, icke med tanke på egna jaget. Detta är själva grundinställningen för alla i högre riken och förutsättningen för monaden i förstatriaden att nå andratriaden. Till detta hör naturligtvis insikten om var man bäst kan tjäna med sina små men växande förmågor, göra sin lilla och allt större insats för mänskligheten, evolutionen och enheten. Genom att troget tjäna i det lilla, där man befinner sig, förvärvar man de förmågor som möjliggöra allt större insats. Detta hör till ödeslagen och det oundvikliga i själva evolutionsprocessen. Utvecklingstempot bestäms av viljan till enhet och dess målmedvetenhet och i övrigt av egenartens möjligheter till förvärv av förmågor. Alla i högre riken gör så gott de förmår utan tanke på förtjänst eller erkännande. De förmågor de förvärvar genom tjänande visar var de har att göra sin insats i manifestationsprocesserna.

20.7 *Det esoteriska sinnet*

¹I all esoterisk undervisning värd namnet framhålls lärjungens inställning såsom något särskilt betydelsefullt. Hur förhåller han sig till det överfysiska, det ännu så länge enbart subjektiva, det esoteriska? Han måste intaga och konsekvent fasthålla ställningen av iakttagaren, som är avskild från iakttagandets och kontaktandets mekanismer. Han måste uppfatta sig själv såsom väsentligen en andlig varelse, till naturen, målen och arbetssätten olik de höljen han anser det ändamålsenligt att tillfälligt antaga och bruka. Han måste inse sin enhet och sina beröringspunkter med alla liknande arbetare och så förvärva en medveten uppfattning om sin ställning i hierarkin av andliga varelser. Så många vilseledande uppgifter har spridits och så mycket har status och ställning i ”själarnas hierarki” ovist framhållits att sunda och balanse-rade lärjungar numera riktar sina tankar åt andra håll och i möjligaste mån bortser från varje tanke på grader och verksamhetsområden. Det är möjligt att man här slår om från en ytterlighet till en annan och underskattar betydelsen av dessa stadier av verksamhet. Idiotiska försök har gjorts att avgöra var enskilda människor står på evolutionsskalan, och detta har bragt hela ämnen i misskredit i allmänhetens ögon. Men om dessa stadier förnuftigt betraktas för vad de är – tillstånd av vidgad medvetenhet och grader av ökat ansvar – så kan sådana termer som ”antagen lärjunge”, ”invigd”, ”adept” och ”mästare” befrias från personlighetens reaktioner. Det skall alltid ihågkommas att individen skall behålla sin status strängt för sig själv och visa

sin utvecklingsnivå i ett liv av aktivt osjälviskt tjänande och en klar uppfattning av en vision framom släktets allmänna uppfattning. Varje arbetare svarar endast för sig själv och för sitt tjänande. Ståndpunkten i evolutionen framgår inte av gjorda anspråk utan av utfört arbete och visad kärlek och vishet, visad kunskap om planen för mänskligheten och visat esoteriskt sinne. Vad menas då med det esoteriska sinnet? Förmågan att leva och fungera i medvetenhetsaspekten, att äga en ständig inre kontakt med kausalmedvetenheten och Augoeides, vilket måste finna uttryck i aktivt visad kärlek och visdom och i förmågan att innesluta och känna sig såsom ett med allt som lever och andas. Det betyder en inre mental inställning, som vad den än riktas mot är styrd med avsikt och vilja. Den kan styra och behärska den emotionala känsligheten, icke endast hos lärjungen själv utan också hos dem som han kontaktar. Med sin tysta tankes styrka kan han skänka alla ljus och frid. Med denna mentala förmåga kan han ställa in sig på tankarnas och ideernas världar, urskilja och välja ut de mentala verkande krafter och de begrepp som sätter honom i stånd att såsom arbetare i enlighet med planen påverka sin omgivning och kläda de nya idealen i den tankemateria som gör att de lättare erkänns i vardagens tänkande och liv. Denna mentala inställning möjliggör också för lärjungen att orientera sig i kausalvärlden, att upptäcka sina arbetskamrater, stå i förbindelse med dem och samarbeta med dem i utförandet av de gudomliga avsikterna.

²Detta esoteriska sinne är vad aspiranten vid denna tid behöver mest utveckla. Förrän aspiranterna har i någon mån fattat det och kan använda det, kan de aldrig ingå som medlemmar i den nya gruppen av världstjänare och måste givna instruktioner förbli endast teoretiska och intellektuella i stället för praktiska och effektiva.

³Medvetenhetskontroll behövs för utvecklingen av detta inre esoteriska sinne, och på utvecklingens tidiga stadier oavbruten medvetenhetskontroll. Men allteftersom tiden går och människans kontakt med andrajaget växer, ersätts denna medvetenhetskontroll med en stadig inriktning mot andrajaget, och då behövs inte längre denna medvetenhetskontroll. Människans avskiljande från sina användbara höljen är då så fullständig att hon alltid lever i "iakttagarens säte" och från denna punkt och inställning riktar tankens och känslans aktiviteter och de energier som möjliggör och nyttiggör de fysiska uttrycken.

⁴Första stadiet i denna utveckling och kultivering av det esoteriska sinnet består i att behålla inställningen av oavbruten avskild iakttagelse.

20.8 Vår skuld till det högre

¹Hela kosmos har byggts för att de omedvetna monaderna i urmanifestationen (kaos) ska kunna förvärva medvetenhet, allvetenhet och allmakt. Hela kosmos har byggts av en ofattbart stor kollektivitet 1-jag. Alla manifestationsprocesser dirigeras från sjunde gudomsriket i världarna 1–7. Involutionen och evolutionen med vad därtill hör av aldrig upphörande arbete med de tre verklighetsaspekterna är resultat av högre rikens verksamhet. Det är en verksamhet, som i lägre riken får sin belöning i form av hjälp till snabbare medvetenhetsutveckling och delgiven kunskap om övermedvetna världar. Det är en evolutionens lag att alla måste få hjälp och att alla måste hjälpa till med allt som alla behöver och detta i alla riken. Den som icke inser och förverkligar detta, motarbetar evolutionen.

²Individen häftar i skuld till allt. Han häftar i skuld till solsystem- och planetregering, som försett honom med en planet att utvecklas på, övervakat hans involution och evolution i manifestationsprocessen, givit honom hans tre triader, låtit honom få avbetala sina skulder, som annars skulle i det närmaste omöjliggjort fortsatt utveckling. Han häftar i skuld till de olika naturriken (involutionens och evolutionens), som lånat honom höljen och dessas materia. Han häftar i skuld till alla människor, som i tiotusentals inkarnationer låtit honom födas, givit uppfostran etc. Han borde bemöda sig om att tänka på alla de processer som han fått genomgå och som varit avsedda att väcka honom till medvetenhet och självbesinning. Han borde känna tacksamhet för all den möda, allt det arbete andra lagt ned på honom. Han borde inse att den enda rätta inställningen är att börja betala igen, med tacksamhet och ansträngning.